

การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง*
MONASTERY DEVELOPMENT FOR AGRICULTURAL TOURISM
IN ANGTHONG PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์สมพงษ์ จตตมโล, พระมหาสุนันท์ สุนนโท, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ
PhrakhrusangkharakSompong Jattamalo, Phramaha Sunan Sunando, Phramaha Krisada Kittisobhano
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkomrajavitayalaya University
Corresponding Author E-mail: somponglaoama@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป องค์ประกอบในการพัฒนาวัด และนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัด เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามกับพระสงฆ์จังหวัดอ่างทอง 314 รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ

ผลวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปใน จุดแข็ง วัดส่วนใหญ่มีพื้นที่กว้าง ตั้งอยู่ในแหล่งของชุมชนการเกษตร จุดอ่อน เป็นพื้นที่ธรณีสงฆ์ โอกาส การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้รับความนิยมนุุสรรค สนับสนุนจากภาครัฐมีน้อย 2. องค์ประกอบในการพัฒนาวัด คือ วางคนให้ตรงกับงานทันต่อเหตุการณ์โลก มีนโยบายและพันธกิจในการทำงานที่ชัดเจน มีการจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนใช้งบประมาณ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ครบพร้อมเพียงพอที่จะใช้งาน มีการวางระบบการจัดการ การวางแผนงาน 3. แนวทางการพัฒนาวัด ควรพัฒนาให้มีความปลอดภัยเป็นระเบียบ ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นฐานให้ครบครัน มีการจัดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน มีเทคโนโลยีสารสนเทศในการช่วยเผยแพร่ข้อมูล วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ ประยุกต์ใช้วิถีชุมชน มีการจัดอบรมฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้เกษตร มีการจัดทำแผนงบประมาณ มีงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการใช้ในการทำการเกษตร ควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนดำเนินการพัฒนาวัด

คำสำคัญ: การพัฒนาวัด; การท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

This research article aimed to study the general condition, the process of developing temples and to present the guidelines for the development of temples, conducted by the mixed methods. The quantitative research by survey method. This was survey research collected data with questionnaires from 314 samples who were monks under the Ang Thong Province Sangha Administration. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 8 key informants and data were compiled, classified systematically and analyzed by content descriptive analysis.

Findings were as follows: 1. General condition in strengths Most of the temples have a wide area, located in the source of agricultural communities, weaknesses are geo-ecclesiastical areas, opportunities, agricultural tourism is popular, barriers, government support is minimal. 2. The components of monastery development were appropriate staffing, keeping up with world events, clear policy and working mission, well prepared and sufficient budget, sufficient materials and equipment to be used with good management system and planning, 3. Monastery development guidelines; there should be developed to be safe and well organized places with all basic amenities and complete storage. There should have information technology to help disseminating information. The monasteries should be the community way learning center. There should have training courses for personnel to have knowledge of agriculture. The budget plan should well prepared and sufficient for public relations promotion. There should be applying technology to help in agriculture operation. There should be community networks to help develop monasteries.

Keywords: Monastery Development; Tourism; Agricultural Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้ประชาชน และเพิ่มรายได้ให้ประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ ในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายของรัฐบาลโดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการ

ประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย (พระมหาธัชธร สิริมงคล (มาตรา), 2556) สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยมีกระแสความนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ นับตั้งแต่มีการรณรงค์ภายใต้โครงการไทยเที่ยวไทย ในปี พ.ศ. 2544 โครงการเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน ปี พ.ศ. 2545 และโครงการ Unseen Thailand ปี พ.ศ. 2546-2547 ซึ่งส่งผลให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2547 เศรษฐกิจภายในประเทศที่ฟื้นตัวและมีการส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภายใต้โครงการ Unseen Thailand จนถึงปัจจุบันก็ยังมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (ดลใจ มณีงาม, 2550) การท่องเที่ยวนอกจากจะมีประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังมีประโยชน์ทางด้านสังคม ซึ่งช่วยให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น และยังช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้นเนื่องจากการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความสะอาดปลอดภัย เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้น การท่องเที่ยวยังเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ เพราะในสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปจะมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โรงแรม ตามมาเพื่อสนองความต้องการ และการสร้างวัตถุประสงค์ของเหล่านี้จะช่วยขจัดปัญหาหรือภัยที่เกิดจากการแทรกซึม ได้อย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างมากมายอีกด้วย ฉะนั้นนานาประเทศจึงใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศของตนให้มากที่สุด และส่งเสริมให้พลเมืองของตนสนใจท่องเที่ยวภายในประเทศของตนมากกว่าที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ (ปิยะวดี หิริมกมล, 2545)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้าน การเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป (กรมการท่องเที่ยว, 2557) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการเกษตรในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการรวมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวผสมผสานกับการเกษตร ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวควบคู่ความรู้ด้านการเกษตร” และเป็นการรวมเอาความรู้ ภูมิปัญญาทรัพยากร และวัฒนธรรมท้องถิ่น มาผนวกรวมเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย (ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป, 2557)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้ทราบถึงหลักการวิธีการและแนวทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน

สภาวะแวดล้อมปัจจุบัน โดยนำการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) และหลักการบริหาร 4Ms มาเป็นทฤษฎีในการศึกษากระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในระยะยาวแก่จังหวัดอ่างทอง อำเภอไชโย วัด พระสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นหลักในการพัฒนาวัดและคณะสงฆ์ต่อไปให้สามารถนำไปบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อความดำรงอยู่ของวัดและพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.849 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนจากพระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง จำนวน 1,441 รูป (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอ่างทองอำเภอ, 2563) ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ได้แก่ พระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้สุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรของTaro Yamane (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 314 รูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง 2) กลุ่มข้าราชการ 3) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และ 4) กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย จำนวน 8 รูปหรือคน

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวัดใน จังหวัดอ่างทอง
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ
 - 1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ขอนหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง จำนวน 1,441 รูป และกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์ที่อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง จำนวน 314 รูป โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 1 – 14 มีนาคม 2564 รวมใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 314 คิดเป็นร้อยละ 100

4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

2. จัดเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่หนึ่ง เป็นขั้นตอนการเตรียมการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1) ทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปขอสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการ

เชิงพุทธ

3) ส่งหนังสือแนบแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าอย่างน้อย 7

วัน

4) เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1) แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสร้างความคุ้นเคย

2) แจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ และอธิบายลำดับขั้นตอนในการ

สัมภาษณ์

3) ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อใช้อ้างอิงในการสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ในหัวข้อผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทองนั้น ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ถึงประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง แล้วนำมาวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า **จุดแข็ง** วัดส่วนใหญ่มีพื้นที่กว้าง ตั้งอยู่ในแหล่งของชุมชนการเกษตร มีพื้นที่เป็นที่ราบ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งรายล้อมด้วยชุมชนเกษตรกร การจัดทำพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนมีความสะอาดมีความสวยงามแบ่งเขตโดยชัดเจนในการเพาะปลูกเชิงเกษตร สามารถนำความรู้ด้านพระพุทธศาสนาซึ่งมาบูรณาการในการจัดทำ การเกษตร ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามได้ง่ายและจัดระเบียบให้เกิดผลได้ง่าย **จุดอ่อน** พื้นที่ของวัดเป็นพื้นที่ธรณีสงฆ์ บางวัดมีพื้นที่จำกัด ขาดงบประมาณ ยังไม่มีความชัดเจนเกิดความสับสนในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และประชาชน **โอกาส** กระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยม ความนิยมในการบริโภคอาหารที่เป็นออร์แกนิก (Organic) กำลังได้รับความนิยม หน่วยงานภาครัฐเริ่มให้การสนับสนุน มีโอกาสที่จะทำการเกษตรได้ผลผลิตที่ดีสวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน **อุปสรรค** ประชาชนหรือผู้ที่ไม่เข้าใจเกิดความเข้าใจผิดได้ การสนับสนุนจากภาครัฐอาจจะมีน้อย ขาดผู้มีความรู้ในด้านออกแบบในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ขาดงบประมาณ ขาดความเข้าใจจาก ชุมชนบางส่วน

2. **องค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง** ประกอบด้วย

2.1 **ด้านบุคลากร** กระบวนการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านบุคลากร จะต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรที่จะได้ให้ข้อมูลข่าวสารและสิ่งสำคัญได้ถูกต้อง วางคนให้ตรงกับงาน มีความทันต่อเหตุการณ์โลก มีนโยบายและพันธกิจในการทำงานที่ชัดเจน มีการวางระบบ แบ่งงานแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน

2.2 **ด้านงบประมาณ** จะต้องมีการจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนใช้งบประมาณ ที่คุ้มค่าและตรวจสอบได้ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายงบประมาณ มีการหาแหล่งงบประมาณจากแหล่งอื่น มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเข้ามาสมทบด้วย

2.3 **ด้านเครื่องมือ** วัสดุอุปกรณ์ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ครบพร้อมเพียงพอที่จะใช้งาน และใช้งานได้คุ้มค่าและใช้งานได้อย่างถูกวิธี มีความแข็งแรงทนทานและคุ้มค่าต่อการใช้งาน มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยและรองรับในการเกษตรให้เกิดผลในด้านผลผลิต

2.4 **ด้านการจัดการ** ด้านการจัดการ มีการวางระบบการจัดการ การวางแผนงาน มีการรายงานผลการทำงานและประเมินผล จัดทำงบวัดและประเมินผลการคุ้มค่า การบริหารคน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม จัดสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการทำงาน มีความยืดหยุ่นของแผนงาน คำนึงถึงบุคลากรและแผนงานต่าง ๆ

3. แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย

3.1 ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ วัดควรจะทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการแบ่งโซนที่ชัดเจน มีคนคอยสอดส่องดูแล มีการวางผัง มีการจัดโซนจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสม มีความโปร่ง โล่งสบาย มีความร่มเย็นของต้นไม้ในการจัดภูมิทัศน์

3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วัดควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำห้องสุขาที่พักโรงอาหารควรจัดให้เพียงพอแยกโซนโดยชัดเจน ให้พร้อมเพรียงและครบครัน ให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพ และจะต้องมีอย่างพอเพียงเข้าถึงง่าย

3.3 ด้านการจัดการข้อมูล องค์ความรู้ ด้านการจัดการข้อมูล องค์ความรู้ ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน มีความถูกต้อง โดยใช้ระบบสังคมออนไลน์ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการช่วยเผยแพร่ข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานดำเนินอื่น ๆ และวัดต้องเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน การจัดการข้อมูลองค์ความรู้ มีเอกสารในการช่วยเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเชิงเกษตรได้ดู

3.4 ด้านการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐาน ด้านการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐาน วัดจะต้องมีความพร้อมทั้งงบประมาณ บุคลากร ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ให้วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ มีการประยุกต์ใช้วิถีชุมชนมีการร่วมมือกิจกรรมกับเกษตรกรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สร้างเรื่องราว (Story) ยกระดับให้ได้มาตรฐาน

3.5 ด้านบุคลากร วัดควรมีการจัดอบรมฝึกอบรม บุคลากรภายในวัดให้มีความรู้ความเข้าใจเกษตร มีการเรียนรู้ตลอดเวลา ควรมีบุคลากรท้องถิ่น การคัดสรรบุคลากรอย่างถูกต้องจำแนกในแต่ละด้านในความถนัดของการทำงาน มีการแยกส่วนชัดเจนมีการแบ่งตำแหน่ง

3.6 ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณอย่างชัดเจน มีการสนับสนุนงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริม มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบริหารจัดการ มีแผนเป็นระยะสั้นและยาว ควรมีรูปแบบที่ชัดเจนมีงบประมาณที่ชัดเจน หางบประมาณจากหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนในการสนับสนุน

3.7 ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ วัดควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานทันสมัยเหมาะกับงานในปัจจุบัน ควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการใช้ในการทำการเกษตรให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของวัสดุอุปกรณ์ โดยใส่เครื่องมือที่สามารถที่จะใช้งานได้ การฝึกอบรมบุคลากรให้ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุ เพื่อตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์

3.8 ด้านการจัดการ วัดควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนดำเนินการพัฒนาวัด ควรมีการจัดการโดยรับผิดชอบที่จะช่วยการลดผลกระทบจากการทำการเกษตรหรือการท่องเที่ยว เน้นชุมชน ให้ชุมชนสามารถที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนได้ ควรมีระบบในการจัดการที่เป็นรูปธรรม มีตัวชี้วัดความสำเร็จ จะต้องมีการที่สามารถตรวจสอบได้เป็นระบบ มีการแบ่งงานอย่างชัดเจนมีการจัดคน ให้เหมาะสมกับงานควรคำนึงถึงเรื่องการจัดการให้มากที่สุด เพราะจะเป็นตัวดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง พบว่า วัดตั้งอยู่ในแหล่งของชุมชนการเกษตร มีพื้นที่เป็นที่ราบ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งรายล้อมด้วยชุมชนเกษตรกร การจัดทำพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนมีความสะอาดมีความสวยงามแบ่งเขตโดยชัดเจนในการเพาะปลูกเชิงเกษตร สามารถนำความรู้ด้านพระพุทธศาสนาซึ่งมาบูรณาการในการจัดทำเกษตร ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามได้ง่ายและจัดระเบียบให้เกิดผลได้ง่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา ปาอนันต์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ด้านแรงจูงใจภายนอกที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ความสวยงามของสถานที่ในระดับมากที่สุด

2. ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง พบว่า มีวัสดุอุปกรณ์ที่ครบพร้อมเพียงที่จะใช้งาน และใช้งานได้คุ้มค่าและใช้งานได้อย่างถูกวิธี มีความแข็งแรงทนทานและคุ้มค่าต่อการใช้งาน มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยและรองรับในการเกษตรให้เกิดผลในด้านผลผลิต ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุตธรรมพิทักษ์ (น้ำผึ้ง สุขุมโม) (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการศึกษาพบว่า วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ภายใน เป็นสิ่งของสำคัญในการทำงานในสำนักงานแต่ละวัด ถ้าสิ่งของดังกล่าวมาไม่เพียงพอ ทางวัดก็ควรที่จะดำเนินการหาเจ้าภาพในการจัดการวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม

3. แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง พบว่า วัดควรจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการแบ่งโซนที่ชัดเจน มีคนคอยสอดส่องดูแล มีการวางผัง มีการจัดโซนจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสม มีความโปร่ง โล่งสบาย มีความร่มเย็นของต้นไม้ในการจัดภูมิทัศน์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา ปาอนันต์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรให้ความสำคัญกับ การดูแลสภาพแวดล้อมภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงาม เพื่อเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยโดยการแสดงแผนภาพดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง โดยมีลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้านโดยได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการจัดการ ผลการวิเคราะห์กระบวนการในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง โดยสรุปมีดังนี้

1) ด้านบุคลากร พบว่า องค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านบุคลากร จะต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรที่จะได้ให้ข้อมูลข่าวสารและสิ่งสำคัญได้ถูกต้อง วางคนให้ตรงกับงาน มีความทันต่อเหตุการณ์โลก มีนโยบายและพันธกิจในการทำงานที่ชัดเจน มีการวางระบบ แบ่งงานแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน

2) ด้านงบประมาณ พบว่า ต้องมีการจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนใช้ งบประมาณ ที่คุ้มค่าและตรวจสอบได้ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายงบประมาณ มีการหา แหล่งงบประมาณจากแหล่งอื่น มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนเข้า มาสมทบด้วย

3) ด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ครบพร้อมเพียงพอที่จะใช้งาน และใช้ งานได้คุ้มค่าและใช้งานได้อย่างถูกวิธี มีความแข็งแรงทนทานและคุ้มค่าต่อการใช้งาน มีอุปกรณ์ ที่ทันสมัยและรองรับในการเกษตรให้เกิดผลในด้านผลผลิต

4) ด้านการจัดการ พบว่า มีการวางระบบการจัดการ การวางแผนงาน มีการรายงานผล การทำงานและประเมินผล จัดทำงบวัดและประเมินผลการคุ้มค่า การบริหารคน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ที่เหมาะสม จัดสรรสิ่งต่างๆให้เหมาะสมกับการทำงาน มีความยืดหยุ่นของ แผนงาน คำนึงถึงบุคลากรและแผนงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีความต่อเนื่องใน การพัฒนาวัด เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. ด้านการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณ และ ความรู้ ทางด้านการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำงานวิจัยการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง ไปศึกษา ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงใกล้เคียงในจังหวัดอ่างทอง เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาวัดเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง มา ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทองให้มี ประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งใช้เป็นวิธีการ ปฏิบัติในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขและ เรียนรู้อย่างถูกวิธี จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน จังหวัดอ่างทองเป็นการเฉพาะ

4. ควรเพิ่มกรณีศึกษาจากพื้นที่ของจังหวัดอื่นเพื่อเพิ่มบริบทของการวิจัยให้ได้องค์ ความรู้และการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดอ่างทองที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. (2557). รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. *Veridian E Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 7(3), 310-321.
- ดลใจ มณีงาม. (2550). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิยะวดี หิริมงคล. (2545). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ). (2561) *การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธัชชธร สิริมงคล (มาตรา). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546) *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอ่างทองอำเภอ. (2563). *บัญชีสำรวจพระภิกษุ สามเณร, ซี, ศิษย์วัด, อารามิกชน ประจำปี พ.ศ. 2563 คณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง*. อ่างทอง: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง.
- อนัญญา ปาอนันต์. (2560) *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.